

YLIPUREMA

Tämä kirja on omistettu veljenpojalleni Mikaelille

”Meitä on monneen junaan ja jotkut jää asemallekki”

—Kuisma Ojala

~

SELITYKSET 1

- * Kun kertoja käyttää *kursivointia*, se tarkoittaa *kursivoitujen* sanojen olevan hahmojen omia ajatuksia, jotka *änkeävät* osaksi tarinaa.
- * Kun vuorosanassa on *kursivointia*, se tarkoittaa *kursivoidun* sanan tai tavun *korostamista*. Kun vuorosanassa on **lihavointia**, se tarkoittaa että *kursivointi* ei vaan **riitä**.
- * Kertoja puhuu Suomea ja tarinan päähenkilöt Oulun murretta, joten älä anna sen sekoittaa. *Tosin ajatuksilla voi puhua niin oudosti kuin tuntuu.*
- * Jos joku puhuu isoin kirjaimin, se tarkoittaa huutoa raivohulluuden partaalla. Sitä samaa huutoa, mitä kansikuvakin esittää.

~

Sisältö

Prologi: Ihminen

Lukukokonaisuus 1: **Katastrofi**

Lukukokonaisuus 2: **Shakki**

Lukukokonaisuus 3: **Oikeuspäivä**

Lukukokonaisuus 4: **Oikeustalo**

Epilogi: Haastattelu

Selitykset 2

Kirjailijan sanat: Kevättalvi 2014 & *Ylipurema*

PROLOGI

Ihminen

Ihminen (*Homo sapiens*) on ainoa nykyisin elossa oleva ihmisten (*Homo*) sukuun kuuluva eläinlaji. Ihminen kuuluu kädellisten (*Primates*) lahkoon isojen ihmisapinoiden (*Hominidae*) heimoon ja on nykyisin elävistä kädellisistä laajimmalle levinnyt, älykkäin ja runsaslukuisin laji. Ihmisellä on kehittyneet aivot, joiden ansiosta ihminen pystyy abstraktiin ajatteluun, kieleen ja itsetarkkailuun. Tämä on yhdessä pystyasennon ja esineiden käsittelyyn kykenevien yläraajojen kanssa mahdollistanut ihmiselle kyvyn käyttää työkalua monipuolisemmin kuin mikään toinen eläinlaji.

Ihmiset ovat muiden kädellisten tapaan luonnostaan yhteisöllisiä, mutta ihmiset ovat erityisen kyvykkäitä käyttämään viestintää ja kieltä ideoiden välittämiseen. Ihmiset muodostavat monimutkaisia yhteistyötä tekeviä ja kilpailevia sosiaalisia ryhmiä, perheistä aina kansakuntiin asti. Ihmisyhteisön perustan muodostavat kielen kautta välittyvät rituaalit, traditiot, arvot ja lait. Ihmiset tekevät ainoana lajina tulen, kypsentävät ruoan, pukeutuvat ja käyttävät lukuisia tekniikoita. Ihmisellä on myös taiteen tapaisia kulttuuri-innovaatioita, kuten maalaustaide, arkkitehtuuri, *kirjallisuus ja musiikki*.

Yhteiskunta ja kulttuuri

Ihmiset eroavat muista lajeista kehittyneen sosiaalisen kanssakäymisen ja kulttuurin ansiosta. Yhteiskunta muodostuu ihmisistä ja heidän muodostamistaan yhteisöistä, jotka ovat keskenään tiiviissä

vuorovaikutuksessa tietyllä maantieteellisellä alueella. Kaikki yhteiskunnat yhdessä muodostavat koko ihmiskunnan. Kulttuuri tarkoittaa tietylle ihmisryhmälle ominaista käytöstä, tapoja ja historiaa. Kulttuuri on kaikkea ihmisen toimintaa. Ihmisillä on monia arvoja, normeja ja perinteitä, ja ne yhdistävät tiettyjä ryhmiä. Pitää muistaa, että sosiaalista kanssakäymistä ja yhteiskuntaa on myös eläimillä, kuten muurahaisilla ja linnuilla.

Evoluutiossa ihmisen keinoja selvitä muita lajeja paremmin on ollut keskeisesti älykkyys, ihmisen aivot. Muita vastaavia keinoja, osin aivoihin perustuen, ovat olleet esimerkiksi

- kommunikaatioteknologia, kieli
- muu teknologia
- tieto ja ymmärrys
- organisaatiotaito, *joukon voima* ja sen mahdollistama erikoistuminen
- pitkälle kehittyneet kädet, jotka mahdollistavat työkalujen käytön.

Ihmiset pitävät itseään hyvinä tilanteiden arvioinnissa, yleiskäsityksen muodostamisessa, asiayhteyksien *tajuamisessa*, mallien tunnistamisessa ja *vaistojen* käytössä. Toisaalta ihmiselle tuottaa vaikeuksia *käsitellä asioita rinnakkain*, muistaa yksityiskohtia, suorittaa rutiinitehtäviä, luopua vääristä päätelmistä ja hallita *stressiä*.

Kuitenkin kaikkien näiden ominaisuuksien suhteen *yksilöllinen vaihtelu* on varsin suurta: joillekin ihmisille esimerkiksi suorittava rutiininomainen työ sopii hyvin ja monien ihmisten *paineensietokyky* on kehittynyt erittäin vahvaksi.

Väkivalta

Ihmisille, kuten muillekin kädellisille ja nisäkkäille, on luonteenomaista ryhmien väliset *aggressiot*, jotka useimmiten rajoittuvat *uhkailuun*. *Väkivalta* esiintyy

runsaasti niin ihmisyksilöiden kuin yhteisöjenkin välillä. Ihmisryhmään kohdistuvaa väkivaltaa kutsutaan esimerkiksi vainoksi. Sota on kahden ihmisyhteisön väkivaltainen yhteenotto. Vaikka yhteisö ei olisi osallisena missään sodassa tai vainossa, sen yksilöt voivat kuitenkin kohdata väkivaltaa toiselta taholta. Yhteiskunnat pyrkivät rajoittamaan väkivaltaa tai monopolisoimaan sen vain tietyille tahoille. Monissa kulttuureissa väkivaltaa sekä ihannoidaan että paheksutaan. *Väkivalta voi olla myös henkistä.*

Väkivalta on ihmisille useimmiten *vallankäyttöä*, sillä pyritään *alistamaan* toinen ja saavuttamaan jokin tavoite.

Motivaatio ja tunteet

Motivaation käsitettä on käytetty kuvaamaan sitä

- 1) mikä aktivoi organismin (aktivaatio)
- 2) mikä saa organismin valitsemaan juuri tietyn vasteen tai käyttäytymisen (valinta/selektio ja ohjaaminen) ja
- 3) miksi organismi vastaa samaan ärsykkeeseen välillä eri tavoilla (valmiusvasteeseen).

Yksinkertaisesti motivaatioteorian tulisi vastata kysymykseen "*miksi käyttäydymme siten kuin käyttäydymme*". Motivaatioteorioiden jaoksi on ehdotettu niin sanottua **push-pull-dikotomiaa**: toisissa teorioissa oletetaan jokin "työntävä" organismin sisäinen motivaatiovoima (perinteisesti tension/sisäisen jännitteen vähentäminen, **tension reduction**), toisissa taas jokin "vetävä", organismin ulkopuolella oleva motivaatiovoima (perinteisesti palkkiot/rangaistukset). Hedonistisia motivaatioteorioita yhdistää korostus organismin pyrkimisestä nautinnon tavoitteluun ja *ahdistuksen*/kivun välttämiseen. Tärkeitä motivaatiokäsitteitä ovat muun muassa vietti, tarve, tavoite, attribuutio ja flow. *Tunne* on kokonaisuus kompleksisen järjestelmän, kuten ihmisen,

koordinoimiseksi tiettyyn perustilanteeseen. Esimerkiksi *pelon tunne* herkistää aisteja, keskittää huomiota, pienentää pintaverenkiertoa (pienemmät vauriot taistelutilanteessa), nostaa sydämen lyöntitiheyttä, erittää veren adrenaliinia jne. Vaikka ihmiset tietävätkin tunteista nykyään paljon, ovat ne edelleenkin *tieteellinen mysteeri*. Näitä asioita tutkii erityisesti psykologia.

Aivot, mieli ja tietoisuus

Ihmisen aivot ovat keskushermoston tärkein osa. Ihmisen aivojen ajatellaan olevan tehokkaammat kuin minkään muun nykyisen tai edesmenneen lajin. Ihmiset ovat tiettävästi myös ainoa laji, jota voidaan kutsua tieteellisesti todella älykkääksi. Aivojen paino on vain noin 2% koko ruumiinpainosta, mutta ne käyttävät 25% ihmisen hengitysilman hapesta. Ihmisaivojen oikeaa ja vasenta puoliskoa yhdistävä aivokurkiainen sisältää noin 100 miljoonaa hermosyötä. Aikuisen miehen aivot painavat keskimäärin 1 424 g, mutta paino alenee iän myötä 1 395 grammaan. Naisen aivot painavat noin 1 265 g.

Ihminen on yksi seitsemästä lajista, joka läpäisee **peilitestin**, tosin yleensä kaksivuotiaat ihmislapset eivät läpäise sitä. Testattavan pitää tunnistaa oma itsensä peilistä. Muut lajit, jotka läpäisevät testin, ovat simpanssi, norsu, bonobo, oranki, delfiini ja kyyhkynen. Yleensä muiden eläinlajien edustajat reagoivat omaan peilikuvaansa samalla tavalla kuin lajikumppaniinsa.

—Wikipedia

~

KATASTROFI

OSA 1

LUKU 1

Suomalainen kesämaisema.

Celsiusasteet lähentelivät 30:tä ja täysin avaraa peltoa jossain, keskellä ei mitään, käveli neljä miestä.

Edessä kulki hieman keskivertostandardia pidempi, lyhyttukkainen *mitäänsanomaton* mies. Hänen takanaan tallasi kaksi miestä.

Toinen miehistä oli täysin keskiverto: 170 senttimetriä pitkä, pienen kaljamahan omaava ja lyhythiuksinen, viitisenkymmentä iältään.

Tämän miehen vieressä käveli nuori, korkeintaan 20 vuotta vanha mies, jonka silmät näyttivät olevan jatkuvasti kiinni. Nuorella miehellä oli suuri nenä, silmälasit ja hänen kasvonsa näyttivät, että ravitsemuspuolesta on pidetty puolinaisesti huolta viime aikoina.

Näiden kolmen miehen takana käveli tukeva, kolmekymppinen mies joka vaappui kävellessään ja oli jännittynyt. Kulkueen edessä kävelevä mies katseli kesäistä luontoa kaikessa rauhassa, kun hänen takanaan olevat kaksi miestä kuiskivat toisilleen.

- ”Hei, kuka tuo on tuo kaveri joka on meidän edellä?” Nuorempaa kahdesta alkoi epäilyttää. ”Mua alkaa epäilyttää.”
- ”Musta tuntuu, että sekin on samoilla aikeilla kun me.”
- ”Entä jos ei ole?”

Vanhempi vastasi — ”Musta tuntuu että ei kannata vaivata päätä”, ja otti housuntaskustaan ruuvimeisselin esiin.

Hän oli liikkumassa tihenevää tahtia edellä kävelevää miestä kohti, kun hänet keskeytti pistoolin laukaus.

Kaikki miehet, pitkä, nuori ja keski-ikäinen kääntyivät taaksepäin täysin hämmentyneinä. Takana liikkunut tukeva äijä piteli asettaan osoittaen ilmaan, ja huusi:

- "No niin konstaapelit! Tää tuntui varmasti teistä tosi hauskalta mutta mä jatkan nyt matkaa..." — Hän siirsi aseensa osoittamaan muita miehiä — "...Yksin"
- "Ei! Älä!" Nuorempi pariskunnasta oli hätäinen — "Me ei olla poliiseja tai vartijoita!"

Lihava mies vain katsoi heitä. Hänen kasvonsa odottivat selityksiä. Hän osoitti toisia miehiä aseellaan. Mitään ei tapahtunut, letkan perällä kulkenut mies vain osoitti muita miehiä ja he odottivat sanaa sanomatta.

Letkan edessä kulkenut pitkään mustaan aukinaiseen ruutupaitaan pukeutunut mies tuli muiden suuntaan ja sai tukevan asehullun jakamattoman huomion. Hän käveli pistoolin väärässä päässä lähemmäs ja avasi sanaisen arkkunsa:

- "Meidän olisi varmaan aika rikkoa nyt tämä jää toistemme välillä. Tuo kolari joka äsken tapahtui... Muakin mietityttää, miten me seisotaan tässä. Jos kuitenkin *mietittäs* ennen ku aletaan aseilla heilua?"
- "Mä haluaisin nyt esitellä itseni." Vanhempi parivaljakosta rikkoi oman osansa — "Jorma Soisalo, vankikarkuri."

Tukeva mies tunsu rationaalisen puolensa ottavan vallan.

- "Mäkin pakenin tuosta kyydistä... Mä olin laittanut yhden kaverini asialle, että sen kuskin vintti pimenis..."

Hänen asetta pitelevä kätensä alkoi täristä epäilyttävästi, ja hän laski sen alas. Hän alkoi kävellä muiden kavereiden suuntaan.

Kaikki neljä miestä kävelivät toistensa luokse. Pitkä mies alkoi puhua — "Mäkin laitoin yhden jätkän just sille asialle. Oliko se kahvikikka minkä sä suunnittelit?" — hän kohdisti kysymyksen asemieheen.

Lihava mies otti pistoolin taskusta, ja osoitti pitkää miestä:

- "Sä siis olet poliisi! Hyvää yötä"

Pitkä mies katsoi ylimielisesti lihavaa toveria, ja sanoi:

- "Mä kyllä haluisin tietää että mitä tässä on tekeillä mutta vedä vaan sitä liipaisinta."
- "Älä houkuttele!"

Kaikki olivat hiljaa vähän aikaa ja lihava mies kiinnitti huomionsa miehiin, jotka olivat kulkeneet kahdestaan jo vähän aikaa. Hänen kasvojensa lihaksisto alkoi luoda omahyväistä hymyä, ja hän naureskeli:

- "Meidän taitaa olla aika pitää pieni tutustumiskierros. Alotetaan vaikka näin: Se, jonka naamaan osoitan aseella, sanoo oman nimensä."

Asehullu asetti pistoolin piipun nuorimman miehen otsalle

- "Aloita sinä."
- "Petri Soisalo! Mä olen Jorman veljenpoika! Mekin järjestettiin että tuo kuski simahtaa! Ja samalla lailla! Älä tee mi--"
- "Turpa kiinni!"

Petri nielaisi kovaäänisesti. lihavan miehen pyssyn piippu liikahti Jorman ohitse ja vähän yläkanttiin pysähtyen osoittamaan pisimmän äijän otsaan.

- "Sun vuoro."
- "Sami Sieppi. Ja mä voisin ehkä tietää jotain siitä, miksi me nyt tallataan tätä polkua keskenämme. Me kaikki karattiin tuosta vankikuljetuksesta, ja kaikki samoilla metodeilla? Eikö?"

Sami katsoi muita miehiä odottaen jonkinlaista reaktiota, mutta he vain hämmästelivät.

- "Me kaikki karattiin tuosta kyydistä, Jorma ja Petri ilmeisesti oli suunnitelleet pakonsa kahdestaan ja sinää..."
- "Matti"
- "...Ja Matti oli tehnyt ihan sen sama, ja saman suunnitelman mukaisesti. Miten se on mahdollista, että meillä kaikilla oli sama suunnitelma ja me kaikki

lähdettiin etenemään samaan suuntaan? Mä ainakin sain avustusta omiin suunnitelmiini yhdeltä mieheltä—”

- ”Mikael Aro?” — Matti keskeytti. Sami ja kaikki muutkin katsoivat häntä hämillään. Sami kaivoi kännykän taskusta, mutisten samalla kaikkien kuullen: ”Mitä *helvettiä* täällä tarkalleen tapahtuu...”

Sami laittoi puhelimen korvalle ja kuunteli ensimmäisen tuuttauksen, jonka jälkeen Matti huusi, vieläkin pistoolia kädessään pidellen, mutta maahan osoittaen:

- ”Sanoisitko--”
- ”Turpa kiinni!” Sami keskeytti.

puhelimesta vastattiin: ”*Mikael Aro. Miten voin auttaa?*”

Hieman äkkipikainen Sami tarkisteli puhelimesta: ”Mikael! Voisitko sä olla niin ystävällinen, että selittäisit mitä tapahtuu, me ol—”

- ”Laita mut kaiuttimelle.”

Sami laski puhelimen pois korvaltaan.

- ”Mitä helvettiä...”

Hän painoi nappia. Petrin, Jorman ja Matin kerääntyessä lähemmäksi puhelimen kaiuttimesta puhuttiin:

- ”*Hyvää päivää herrat. Tälle kaikelle on syy, älkää peljätkö. Paku tulee pian. En puhu nyt enempää, seinillä on silmät.*”

LUKU 2

Noin 30 minuutin kuluttua pojat istuivat ringissä, kaikki Samia lukuun ottamatta tupakkeja polttaen. Petri piti tupakkansa suodatinta kymmenen senttimetrin päässä huuliltaan ja puhalsi harmaan savuvanan oranssia kärkeä päin. Pojat olivat vaiti. Sami vilkaisi olan yli takavasemmalle ja huomasi tiellä ajavan pakettiauton joka teki 90-asteisen käännöksen pellolla oleville poluille.

- "Hei, sammuttakaa ne!" — Sami huudahti pojille katsoessaan varovaisen hätäisenä suuntaan, josta auto oli tulossa.

Matti hätkähti, kääntyi myös taakse ja imi vielä yhdet pitkät sauhut. Hän heitti puolinaiksi poltetun savukkeen maahan ja otti muiden, jo ylös nousseiden poikien kanssa samanaikaisesti pari askelta taaksepäin.

Paku oli ajamassa heitä kohti, ja sieltä töötättiin.

- "Onkohan tuo se auto?" — Petri tarkisti sedältä.
- "Joo, kyllä mä luulen."

Auto oli lähellä ja miehet odottivat sen tulevan lähemmäksi. Sami tarkkaili pakua ja alkoi juosta siitä poispäin, huutaen — "Ne on kytät!"

Matti, Petri ja Jorma ottivat myös jalat alleen, ja siviilipoliisiauto lisäsi vauhtia. Matti läähätti, ja huusi raskaan hengityksen keskeltä:

- "Voi helvetti, mihin Mikael on meidät repinyt mukaan!"
- "Suu kii nyt ja juokse!" Ohikiitävä Jorma antoi ohikiitävää neuvoa. "Käytä kaikki energia siihen."

Kaikki pojat olivat hiljaa ja juoksivat kaikista jaloistaan irtoavilla voimilla. Sami oli taas vanan edellä, Petri hänen

takanaan ja Jorma ja Matti takana. Matti pysähtyi ja maanisen uupuneena kaatui pellolle makaamaan. Hän alkoi tehdä yritystä nousta ylös. Petri, joka vilkuili joka toinen sekunti taakseen, huomasi tämän ja kääntyi juoksemaan toiseen suuntaan. Sami juoksi kymmeniä metrejä muiden edellä vikkelaasti kuin joku, joka tekee tätä paljon. Hänellä ei näyttänyt olevan huolta tässä maailmassa. Jorma pysähtyi ja huudahti veljenpojalleen:

➤ "Mitä helvettiä sä oikein teet! Takas tänne!"

Petri oli päässyt Matin luokse ja tämä oli jo ylhäällä. Petri katsoi huolestuneesti Mattia ja Matti huusi hänelle, yhä siinä sivussa läähättäen:

➤ "Oletko sä ihan saatanan tyhmä! Mitä sä tolla luulet tienaavas? ala nyt tulla jo!"

Matti ja Petri alkoivat juosta, kun takana kuului koiran ulvontaa.

Pojat laittoivat lisää liikettä niveliin. Petri vilkuili jatkuvasti taakseen. Hän näki koiran tulevan *lähemmäksi ja lähemmäksi*. Koira juoksi lopulta Petrin kiinni ja loikkasi hampaat edellä tämän nilkkaan. Petri yritti kiivetä ulos huutaen kivusta ja katsoi muiden miesten suuntaan. Matti, Jorma ja Sami olivat pysähtyneet pitkän matkan päähän. Matti levähti ja Sami huomautti tälle jotain. Mitä Matti huomautti, Petrillä ei ollut aavistustakaan. Hän ei ottanut kuuleviin korviinsa muuta kuin koiran murinan. Petri katsoi nyt toiseen suuntaan, ja näki lyhyen poliisimiehen, jolla oli haulikko käsivarsilla.

➤ "No niin poika!" — Huusi poliisi joko Petrille tai koiralle.
"Tuo riittää!" — Huusi poliisi koiralle.

Koira tuli pois Petrin kimpusta ja Petri alkoi startata uudelleen.

➤ "*Sori poika...*"

Petri katsoi hätäntyneesti miestä päin ja näki tämän osoittelemassa haulikolla.

➤ "...Sä et lähe nyt mihinkään."

Petri lopetti, mitä ikinä olikaan tekemässä ja luonnollisesti alkoi anella — "Älä! Älä! Mä voin mennä linnaan!"

Poliisi tirskahti ja otti parempaa asentoa haulikkonsa kanssa, kun käsiaseen luoti tuli hänen päälakensa *sivulta sisään ja suusta ulos*. Poliisietä kaatui *suu verta pulputen* makaamaan Petrin päälle. Petri *rimpuili* päänsä pois miehen alta ja käänsi katseen tätä päin. Hän *näki* kuolleen poliisin, jonka pää makasi oikealla poskella ja jonka suu vuoti *valtavia määriä verta* Petrin rinnukselle. Petri jumittui katsomaan poliisin *kuolleita kasvoja* ja *toinen laukaus* lopetti tämän hetken.

Petri kääntyi katsomaan oikealle päin ja näki mustiin pukeutuneen, aurinkolasipäisen, liki kaljun vanhan miehen seisovan polvillaan ja pitelevän asetta poliisin vatsaa vasten. Lasipäinen mies otti käden pois Petrin ja poliisiedän ruumiin välistä ja mutisi hiljaa:

- "Käske sun kavereiden tulla tänne. Meillä on vähän kiire..."

Petri tuijotti ällistyneesti tuntematonta miestä ja tämä potkaksi poliisin ruumiin vihaisesti pois Petrin päältä. "ALAMENNÄ SINNE AUTOON!" — hän huusi. *Tää ukko ei nyt pelleile ollenk--* "TÄNNE TULEE LISÄÄ PARTIOITA KOHTA!"

Petri nousi seuraavalla sekunnilla kipeille jaloilleen ja huusi kavereille, jotka olivat jo varovaisesti kävelemässä heitä päin:

- "JUOSKAA! TÄÄ ON SE PAKU!"

Jorma huusi metrien päästä Petrille:

- "Ootko sä—"
- "NYT! NYT NYT!" — Petri huusi takaisin.

Matti, Sami ja Jorma lisäsivät vauhtia.

Miehet istuivat poliisiauton perälle ja uniformun päälle vetänyt muukalainen nousi etuosaan, kuskin paikalle. Ovet lätkäistiin kiinni auton molemmista päistä. "Kukas äijä se sinä oot?" — Matti huusi äijälle edessä.

Etuosassa istuva muukalainen käynnisti auton ilman avaimia ja kääntyi ajamaan pois pelloilta.

5 Minuuttia myöhemmin:

Vieläkin nimettömänä säilynyt mies ajoi tylsästi eteenpäin tuijottaen siviilipoliisiautoa, kun hänen puhelimensa soi. Hän nosti puhelimen korvalle ja vastasi pitkällä alkusoinnulla:

”Veikko.”

Mikael Aro jutteli toisesta päästä:

- *”Olethan sä muistanut esitellä itsesi pojille? Muista, että tämän pitää mennä just niinku me suunniteltiin. Niillä täytyy olla tuttavallinen tunnelma sun kanssa heti alusta. Mikään ei saa mennä pieleen.”*

Veikko huokaisi hiljaisesti

- *”Kaikella kunnioituksella, Mikael, mutta miksi?”*

Veikko odotti vastausta muutamien sekuntien ajan ja Mikael sanoi tälle:

- *”Mun on pakko ottaa tuo kieltävänä vastauksena.”*
- *”Mitä sä nyt—”* Kesken Veikon vastauksen puhelu katkesi.

Veikko veti syvään henkeä ja huokaisi taas asettaen kännykän viereiselleen istuimelle.

Auton matkustajatilan lattialla istuvat Matti, Jorma ja Petri katselivat kaikki ylenpalttista pelkoaan piilotellen ympärilleen. He tarkkailivat tilassa olevia muovisia koreja ja katsoivat, kun ne heiluivat auton renkaiden osuessa kuoppiin. Hiljaisuus oli langennut. Petri rikkoi jään sanoen sedälleen:

- *”Mitäköhän noissa koreissa oikein on?”*
- *”No mitä vittua sä oikein luulet? Tää on poliisiauto. Ei siellä mitään jännää ole.”*

Sami, joka nojaili takakenossa käsivarsiinsa, sai viestin takin taskussa värisevään puhelimeen. Hän tarkkaili

sekuntien ajan muita miehiä. Samin kurkottaessa taskulle ja katsoessa viestiä puhelimesta Matti sanoi Jormalle:

- "Mitä poliisit yleensäkin pitää niiden autoissa? Ei mun mielestä ole osa poliisin työkuva. Ehkä tällä jätkällä oli jotain omia menoja... Siis sillä joka..."

Matti ei voinut olla luomatta *ainakin vähän* kiusaantunutta katsetta Petrin suuntaan.

Petrin päässä laukkasi takauma *tukevasta, aurinkolasipäisestä poliisimiehestä haulikon kanssa*. Hän säpsähti haaveilustaan ja kurkotteli vetämään housunlahjettaan ylös katsoakseen nilkkansa kunnon. Hän käänsi katseen ylös ja näki Samin laittavan puhelinta takaisin takintaskuun.

- "Hei..."

Sami kääntyi katsomaan uteliaasti Petriä. Hän huomasi saaneen osakseen Matin ja Jormankin huomion. Petri jatkoi puhumista

- "Sami..."

Miten sulla voi olla puhelin mukana?"

Sami katsoi hämmentyneesti Petriä, ja sanoi:

- "Missä vaiheessa se olisi voitu viedä pois? Mua oltiin kuljettamassa suoraan pidätyksestä alun perin."

Petri nyökkäili sisäistäen, mitä Sami juuri sanoi.

- "Onhan mullakin puhelin mukana", totesi Matti.

Hän laittoi käden taskuun ja otti puhelimen esiin. Petri hämmästeli ääneen:

- "Niin, joo... Kun sullahan oli se asekin..."

Vihaisen näköiseksi muuttuva Matti laittoi etusormen suunsa eteen ehdottaakseen hiljentymistä. Hän osoitti toisen kätensä etusormella auton eteen, jossa Veikko vei auton mutkaan. Oli hiljaista, ja Matti kyyristyi hiljalleen vähän matkaa. Hän kuiskaili pojille:

- "Älkää sanoko yhtään mitään. Mää en luota tohon äijään, ihan sama mitä Mikael sanoi."

Kaikki miehet olivat Matin avautumisen jälkeen kuin taikaiskusta täysin vaiti.

Puoli tuntia meni madontahtia poikien ohi. Pojat vaikuttivat siltä, että olivat olleet täysin vaiti koko reissun ajan. Yllättäen Matti sanoi Samille:

➤ "Saitko säkin viestin?"

Sami katsoi Mattia nyökkäillen ja tyynesti kertoen:

➤ "Nyt on aika."

Veikko Junnila istui äärimmäisyyteen asti tylsistyneenä auton etupenkillä, ja kuunteli auton radiosta hiljaisella äänenvoimakkuudella **Eaglesin** kappaletta "**On the Border**" naputellen sormiaan rattiin. Hän huokaisi taas.

Veikko säpsähti kuullessaan auton takaosasta laukeavan aseiden äänen. Veikko kurkisti ikkunasta taakse pysyen tylsistyneen vakavana sen sijaan, että olisi laukausta säikähtänyt. Ikkunan eteen oli laitettu jotain. Veikko ei nähnyt taakse kurkkiessaan. Hän käänsi katseensa taas eteenpäin ja alkoi hiljalleen kurkotella saadakseen jalkatilassa makaavan pistoolin.

Matkustajatilan sivuovi aukesi ja Veikko katsoi, nyt jo laimeasti hämmästyen taakse. Hän nosti pistoolin ylös, ja katsoi yltyvässä jännityksessä tiellepäin. Hän huomasi lähellä olevan bussipysäkin, lisäsi vauhtia ja parkkeerasi siihen.

Veikko nousi ulos ja käveli omalta oveltaan matkustajatilan sivuovelle. Hän katsoi sisälle, eikö nähnyt siellä ketään. Autotiellä ei ollut ketään muita, eikä kukaan ollut juoksemassakaan. Veikko käveli lähemmäksi ovea ja pisti päänsä sisään nenää *ihan kaiken varalta* sormilla pidellen.

Veikko kurkisti sisään ja Matti lattoi pistoolin tämän ohimolle.

Veikko näki Jorman, Samin ja Petrin istumassa auton takaseinänsä nojaten ja pidellen kiinni auton rakenteesta. Hän huokaisi ja kuuli Matin kertovan jotain:

➤ "Sami tulee nyt sun kanssa eteen ja te *puhutte vähän.*"

Veikko nyökkäsi kerran, tuijottaen samalla tylsällä ilmeellään kaukaisuuteen. Hän sanoi hyvin hiljaisesti:

- ”Kuulostaa jotenkin nyt paljon paremmalta ajatukselta kuin 30 minuuttia sitten.”

Mikael Aro lepäsi nojaten tietokonetuolillaan taaksepäin toimistossa, jossain. Hän piti kouraa haarojensa välissä, farkkujen sisällä ja katsoi vasemmassa kädessä pitelemäänsä simpukkapuhelinta. Puhelimen *lähetetyt viestit*-kansio sisälsi viestin, jonka hän oli lähettänyt Samille

—
”Matilla on se pistooli. Keksikää jotain saadaksenne kuskin huomio ja jotta Matti saa suostuteltua sen ottamaan jonkun teistä juttuseuraksi. Älä missään olosuhteissa ota puhelintasi esiin enää tämän jälkeen. Tuhoa se heti kun pääsette perille. Noin puolen tunnin päästä te olette tarpeeksi autiolla alueella. Tehkää vaihto siinä. Mä otan Mattiinkin yhteyttä.”

Mikaelin pöydällä oleva piippari piippasi. Naisääni puhui siihen:

- ”Sulla on vierailija. Päästänkö sisään?”

Mikael otti käden pois housuistaan, otti etunojaisemman asennon, ja vastasi naiselle:

- ”Päästä tasan minuutin päästä.”

Vastaukseksi kuului lyhyt, virallinen ”*Selvä.*” Mikael nousi ylös, ja

käveli toimistossa olevalle pienelle metalliselle roskakorille. Hän meni polvilleen, katkaisi puhelimen roskakorin reunaa vasten, pudotti palaset roskikseen ja otti pussin pois alkaen solmia sen sankoja yhteen.

”No niin... Onko tää puhelu nyt päällä?” — Veikko uteli Samilta, joka istui matkustajan paikalla. ”Joo, on se”, Sami ilmoitti. ”Puhu tätä päin”. Sami laittoi puhelinta Veikon syliin ja Veikko kumartui alkaen puhua:

- "No niin... Mikael oli suunnitellut kaikkien teidän kanssa paon vanginkuljetusajoneuvosta. Muistattehan te, mitä se sanoi? Se puhe siitä, miten tärkeää on se, että te pysytte hiljaa ja että te teette juuri niinkuin hän sanoo. Se ohjasi teidät kaikki kävelemään sitä peltoa. Se tiesi helvetin hyvin että kuka poliisi on vuorossa tällä hetkellä. Se sanoi mulle, että mun pitää lahdata se ja alkaa kuskata teitä raukkoja lappiin."
- "Miksi lappiin?" Sami keskeytti
- "Kuule kun mulla ei ole mitään hajua. Mun tehtävä oli odottaa, että se vitun ihrakasa ottaa teidät kiinni, ja tappaa--"

Veikko korotti kesken kaiken ääntään — "--JA MIKSI HELVETISSÄ TE EDES HYPPÄSITTE POIS IRTI PÄÄSSEESTÄ VANGINKULJETUSAUTOSTA JA LÄHDITTE KÄVELEMÄÄN SITÄ PELTOA? Oletteko te noin pestävissä, että te vaan tottelette jotakuta, joka kirkkain silmin väittää haluavansa teidän parasta?"

Veikko katsoi Samia, joka tuijotti tätä mahdollisimman tavallisin ilmein. *Ei mitään sanottavaa.*

- "No joo, otan tuon viimeisimmän lauseen takasin. Mä en tiedä, että mitkä Mikaelin suunnitelmat on teidän kanssa. Ja rehellisyyden nimissä, en edes halua tietää. Mun tehtävä on vain ottaa teidät kyytiin, ulospäin mahdollisimman vähän epäilyttävän näköiseen mutta kuitenkin saatavilla olevaan autoon — joka nyt sattuu olemaan siviilipoliisiauto — ja sitten mun piti ajaa teidät lappiin. Sen jälkeen te ette toivottavasti tule näkemään mua enää ollenkaan."
- "Mä en jotenkin usko että sä jätät meidät vaan sinne. Mitä helvettiä me siellä edes tehdään?"
- "On yksi asia."

Puhelinlinja oli edelleen auki.

- "Kerro."
- "En."

Sami laittoi Matin pistoolin Veikon ohimolle.

➤ "Kerro."

Veikko katsoi tummennetusta tuulilasista ulos ja saman typerän näköisen tylsän ilmeen ylläpitäen huusi:

➤ "Saatanan tonttu! Nyt vähän valoja tauluun, jos te haluatte pysyä Mikaelin kanssa hyvissä tunnelmissa. Tajuatko sä että me istutaan poliisiautossa tällä hetkellä?"

Sami veti epäröivän hitaasti pistoolin takaisin.

Mikael istui työpöytänsä ääressä ja viileän tynesti eteenpäin tuijottaen jutteli vastapäätä istuvan neidin kanssa.

➤ "Mikäs sun nimesi onkaan?" Neiti vastasi:

➤ "Mun nimeni on Niina Soisalo. Mun veljeni Petri on sun asiakas."

Mikael katseli Niinaa silmiin, esitti mietiskelevänsä vähän aikaa ja muisteli ääneen — "Ai niin, Petri... Petri on minun asiakkaani, kyllä. Hirveän läheinen en ole hänen kanssaan, tosin."

Mikael veti huolestuneen ilmeen naamataululle.

➤ "Ei kai Petri ollut siinä uutisissa olevassa vankiautossa?" Niina nyökkäili närkästyneenä ja Mikaelin huoli näytti kasvavan.

➤ "Voinko auttaa olinpaikan selvittämisessä kenties? Jos sun veljesi on vaikka soittanut sulle, tai—"

➤ "Lopeta tuo paskanjauhanta! Mä olen poliisi, ja mä olen ollut selvittämässä tällaisia sotkuja ennenkin."

Mikael tuijotti Niinaa häkeltyneesti ja tarkisteli:

➤ "Mitä sä oikein tarkoitat?"

Niina huokaili kierittäen silmiään ja nousi ylös tuolilta iskien kätet työpöytänsä. Hän seisoivat vahvassa etukenossa, ilmoittaen Mikaelille:

➤ "**Sä** autoit mun setää ja veljeä pakenemaan sieltä. Mä olen nähnyt veljeni puhelimen. Muistat varmaan. Sillä ei

ole se mukana, koska se ehdittiin takavarikoida. Sä et suunnitellut ihan joka asiaa, lakimies.”

Mikael muunsi ilmeensä tylsän tavallisesta vähän ylimielisemmäksi. Kun Niina oli lopettanut puheen, Mikael katsoi tätä esteettömästi suoraan silmiin.

➤ ”Tissis näkyy, kerääpä luusi mun pöydältä.”

Mikael katsoi Niinan muuttuvan raivokkaammaksi ja raivokkaammaksi, ja tämän hengityksen muuttuvan raskaammaksi veto vedolta.

➤ ”Mulla on nyt kiireitä...” Mikael hieraisi suolaa tulehdukseen. Nousipa vielä ylös tuoliltaan osoittamaan ovea päin — ”Sun pitää nyt poistua mun toimistosta, mutta mä autan mielelläni sun veljesi etsinnässä.”

Niina kääntyi pois ja käveli ulos Mikaelin huutaessa perään — ”Pysy yhteydessä!”

Veikon ajama pakettiauto pysähtyi soraiselle, rikkaruohoa paikoittain puskevalle parkkipaikalle, jossa ei ollut ketään muuta.

Petri, joka istui takana, tunsu auton pysähdyksen ja säpsähti. Jorma avasi oven ja auttoi itsensä ulos. Hän huomasi Samin hyppäävän pois juuri samaan aikaan ja Petrin ja Matin kiipeilevän viimeisinä ulos.

Paku alkoi ajaa parkkipaikan reunaa kohti, ja kääntyi.

Veikko ajoi herrojen vierelle. Hän katsoi herroja pienen hetken ajan, kurkotti jalkatilaansa ja ponnisti ylös. Hän näki vain Matin seisovan vanhalla paikallaan.

➤ ”Tulkaa nyt jumalauta pojat ylös sieltä! Te häpäisette itsenne.”

Sami, Jorma ja Petri nousivat kaikki ylös ja katsoivat, kun Veikko heitti polttavan kuumalle soralle mustan kansion. Hän polki auton kytkimen pohjaan ja ennemmin kuin pian oli tiessään.

Miehet katsoivat mustaa kansiota, ainoaa asiaa, mikä heille oli jäänyt käteen tästä koko sekoilusta. He kaikki jäivät

tuijottamaan kansiota vähäksi aikaa *miettien*, kunnes Petri rykäisi ja ohjaili — ”Aikooko kukaan nostaa ton ylös ja katsoa mitä siinä on?”

Matti käveli porukan perältä kansion luokse, nosti sen käsivarsilleen, ja itseään päin sisältöä pidellen avasi sen. Näky yllätti.

LUKU 3

”Mikaelilta, lue ääneen” — Matti luki täydeksi ahdetun kansion ensimmäistä sivua, jossa oli käsin kirjoitettu viesti.

- ”Teille kaikille on matkapuhelimet tämän kansion takana. Älkää ottako niitä vielä, sillä jos laskin oikein kuinka kauan teidän matka kestää, niin kello on juuri nyt **15:57** tai **15:58.**”

Sami, joka seiso i askeleen päässä Matista, otti puhelimen esiin ja katsoi kelloa. **15:57**. Jorma vilkaisu sivusilmällä Samin suuntaan pysyen silti vaiti. Matti — joka ei huomannut mitään tapahtunutta — jatkoi lukemista:

- ”Mielenne varmasti valtaa kysymykset siitä, mitä teillä on nyt edessänne. Tahdon, että lopetatte olkanne yli vilkuilemisen, sillä käytin kolme kokonaista vuorokautta teidän pudotuspaikkanne valitsemiseen. Tälle parkkipaikalle ei tule kukaan nuuskimaan. Voitte olla ihan varmoja siitä. Juuri tällä hetkellä teidän kaikkien kasvot ovat uutisissa ja muut vankiautosta pakoön päässeet ovat hyvin todennäköisesti siellä myös, jos edes elossa. Kukaan teistä ei saa soittaa mun puhelimeeni, sillä tällä hetkellä sitä ei enää ole. Veikon kanssa te ette tee enää yhteistyötä, vaan muiden lappilaisten kollegoideni. He pitävät ensisijaisesti huolen teidän hyvinvoinnistanne ja siitä, että saatte majoituksen ja ennen kaikkea siitä, että ette jää kiinni. Mä en tiedä, onko tämä tieto saavuttanut teitä vielä, mutta te kaikki olette erittäin samannäköisiä keskenänne. Ai nakin tarpeeks lähellä.”

Matti käänsi sivua ja jatkoi lukemista:

- ”Tämän takia te kaikki saatte nyt uudet henkilöllisyystodistuksenne. Ei syytä pelätä. Olen varmistanut teidän puolesta jo, että te pääsette näillä korteilla ostamaan kaupasta mitä haluatte, ja jos mahdollisesti edessänne on konflikteja lainvalvojen kanssa, voitte todistaa henkilöllisyytenne näillä korteilla. Ottakaa ne ja tutkikaa, oppikaa jokainen yksityiskohta niistä.”

Kansion toiselle, ruutupaperiselle sivulle oli liimattu kiinni neljä muovista henkilöllisyystodistuskorttia. Ensimmäinen, jossa komeili Sami Siepin kuva, oli varustettu nimellä *Mika Veijalainen*. Toinen, Petrille tarkoitettu kortti oli varustettu nimellä *Toni Veijalainen*. Matin kortissa sanottiin nimi *Ville Veijalainen* ja Jorman kortissa oli printattuna nimi *Juha Veijalainen*. Pojat laittoivat kortit taskuunsa ja katsoivat toisiaan, kaikki sanattomana.

Petri muuttui skeptisemmäksi ja avasi suunsa aikeissa puhua, mutta päättikin olla hiljaa.

Samaan aikaan Matti katsoi sivun alareunaa, jossa luki:

- ”Jorma, eli *Juha Veijalainen* on tarinanne mukaan teidän isä. Jorma on 48 vuotta vanha, Petri 21, Sami 28 ja Matti 30, joten ikäero on aivan täysin oikea. Voitte siis elää aivan vapaata elämää. Tärkeää kuitenkin on, että pidätte matalan profiilin, koska liian näkyvät tai kuuluvat ihmiset joutuu kuitenkin ennen pitkää jonkun pitkänikäisen tutkaan. Käännä sivua.”

Matti käänsi kolmannen sivun esiin, ja jatkoi vähän kyllästyneemmin lukea:

- ”Nyt teidän täytyy kuunnella hyvin tarkkaan. Mä annan tarkat ohjeet sille, mitä teidän pitää tehdä seuraavaksi. Ensin, etsikää tästä parkkipaikan viereltä keppi, joka on ilmiselvästi laitettu tahallaan multa pystyyn. Tästä kepeistä suoraan metsään päin katsottuna, muurahaiskeon takana on noin 20 senttiä syvä kuoppa, johon mun mieheni ovat haudanneet salkun.